

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szakvéleményei

Szövegrészletek és fotók kiadványban történt jogosulatlan felhasználásával okozott kár megállapítása

Ügyszám: SZJSZT 26/2006

A rendőrség által feltett kérdések:

Kérem, állapítsák meg, amennyiben a sértettek engedélyével történt volna a szövegrészletek, fényképfelvételek felhasználása, úgy azok – figyelemmel a T. S. által szerkesztett könyv terjedelmét is – mekkora jogdíjra tarthattak volna igényt?

Az eljáró tanács válasza:

Az eljáró tanács a rendelkezésre álló könyv(ek), és nyomozati iratanyag alapján az alábbiakat állapította meg:

1. Előzmények

A T. S. neve alatt kiadott ... című 71 oldal terjedelmű kisalakú, puhakötésű kiadvány, fogyasztói ára 990,- Ft.

Az ún. copyright oldal adatai szerint a kiadvány kiadója a T. Produkció, a K. Kft. sokszorosította, ISBN számmal rendelkezik.

K. J. a Kincsem Lovaspark tulajdonosának előszavát követően 4 fejezetre oszlik. Az első, amit Tápiószentmártonról tudni kell 5-19. oldalig tartó fejezet 19 sor kivételével az iratanyaghoz csatolt Magyarország Megyei Kézikönyvei 13. kötet Pest Megye Kézikönyve X. fejezet Tápiószentmárton (szerző: Dr. D. L.) 517-521. oldalig fejezeteinek „gyakorlatilag” szó szerinti átvétele.

/Az idézőjeles megjegyzés alapja, hogy a Magyarország Megyei Kézikönyvei 13. kötet Pest Megye Kézikönyve X. fejezet Tápiószentmárton (szerző: Dr. D. L.) 518. oldalán a 8. fejezetben például az „Ugyanakkor feltűnő” kezdetű mondat átvételekor az ugyanakkor szó kimaradt. /

A kiadvány 2. fejezete a tápiószentmártoni ménessel, 3. fejezete Kincsem a csodakancával és 4. fejezete „Vannak még csodák” címmel az Attila Dombról, annak csodatevő erejével foglalkozik.

A szerkesztő a kiadvány végén felhasznált szakirodalomként: 1. „Tápiószentmárton története” (S. I. 2001), 2. „Pest Megyei Múzeumi Füzetek sorozat” Blaskovich Emlékkönyv (Szentendre 1993) és 3. „Dr. F. D.: Kincsem, a magyar csoda” (G. Kiadó 1998) című három művet említ meg.

A kiadvány történeti leíró szöveges részéből, lovas versenyek naptári adatait tartalmazó részből, valamint korabeli személyeket és tárgyakat ábrázoló fotókból áll. A szerző-szerkesztő a kötetet a jelzett szakirodalmi művekből állította össze, amit a nyomozati anyagban (125. oldal) található vallomása – mind a szöveges rész mind a fotók vonatkozásában – is megerősít.

2. Az Szjt. irányadó rendelkezései (A szerzői jogi felhasználás fogalma, felhasználási szerződés, a felhasználás díja.)

A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (Szjt.) értelmében a szerzőt kizárólagos jog illeti meg műve egészének, vagy bármely azonosítható részének anyagi és nem anyagi formában történő bármilyen felhasználására és a felhasználás engedélyezésére. [Szjt. 16. § (1) bek.]

Felhasználásnak minősül a mű részleteinek az idézést meghaladó átvétele, többszörözése és terjesztése (forgalomba hozatala), azaz kiadása.

Főszabályként felhasználási engedély felhasználási szerződéssel szerezhető meg. A felhasználási szerződésben a szerző engedélyt ad a felhasználásra, míg a felhasználó az engedély ellenében díjat köteles fizetni. A felhasználási szerződés tartalmát a felek szabadon alakíthatják. A szerzői jogi törvénynek a szerződések tartalmára vonatkozó kötelező rendelkezésitől egyező akarattal eltérhetnek, amennyiben ezt a törvény nem tiltja, illetve más jogszabályba sem ütközik. [Szjt. 42. § (1)-(2) bek.]

A felhasználási szerződések minimális tartalmi elemét képezi a szerző (jogtulajdonos) és a felhasználó megnevezése, a mű megjelölése, a szerződéssel megszerzett felhasználási mód(ok), valamint a felhasználás ellenében járó jogdíj meghatározása. A felhasználási engedély érvényességét az Szjt. – meghatározott esetek kivételével – írásbeli alakhoz köti. Értelemszerűen ingyenes hozzájárulás esetén is ilyen tartalmú írásos nyilatkozat helyettesítheti az egyébként kétoldalú szerződéses akaratnyilvánítást. A felhasználási szerződés tartalmára vonatkozó feleket megillető szabadság a felhasználás ellenében járó jogdíj meghatározására is érvényes.

A szerzői jogdíj a szerzőnek a vagyoni jog a felhasználás átengedése ellenében jár, a díj mértékére a törvény egyetlen konkrétumot határoz meg, amelynek értelmében a jogdíjnak a felek eltérő megállapodásának hiányában arányosnak kell lennie a felhasználáshoz kapcsolódó bevétellel. [Szjt. 16. § (4) bek.]

A törvény fenti rendelkezése azonban azzal számol, hogy a felhasználónak minden esetben bevétele származik a felhasználásból és ezt ki is mutatja. Az Szjt. kommentárjai e kérdéssel foglalkozva, korábbi bírói és Szerzői Jogi Szakértő Testület-i döntéseket is idézve rámutatnak arra, hogy a szabály nem eredményezheti bevétel elmaradása esetén a szerző díjának elmaradását, a szerző erre irányuló kifejezett nyilatkozatának hiányában.

Az eljáró tanács a jogdíj meghatározására vonatkozó fenti fejtegetéssel azt juttatja kifejezésre, hogy a felhasználás ellenében járó jogdíj mértéke mindig a felek megállapodásától függ, akár eredménytől független összegű, akár a bevétellel arányos (%-os) díjról legyen szó. A jogdíj összegére vonatkozó megegyezés hiányában ugyanis általában nincs felhasználás. Az engedély és így megállapodás hiányában megvalósuló, tehát jogosulatlan felhasználás esetében a szerzőnek a jogsértéssel okozott kár nagyságát kell meghatározni, amely minimum az egyébként elérhető jogdíj összegével azonos, maximum a kár nagysága a jogdíj összegén felül az elmaradt hasznot is tartalmazza.

A jogosulatlan felhasználás esetében egy, a szerzőt ért kár számításának módjára vonatkozó konkrét eset [SzJSzT 15/2000.] kapcsán a Szerzői Jogi Szakértő Testület Elnöksége is foglalkozott a vagyoni hátrány kiszámításának módjával.

Az eljáró tanács a Testület Elnökségének hivatkozott állásfoglalása alapján a mű típusára és a felhasználás módjára (többszörözés és terjesztés) figyelemmel a kárszámítás alábbi eseteit dolgozta ki. A kiadvány szöveges részének és a fotók szerzőinek, illetve tulajdonosainak elmaradt hasznát a kár számításánál az eljáró tanács azért nem vette figyelembe, mert a kiadvány jellegére, korlátozott körben való terjesztésére tekintettel úgy ítélte meg, hogy a jogosulatlan felhasználás nem akadályozza a szerzőket a mű felhasználásában, nem rontja egy jogosított kiadvány piaci esélyeit.

Az eljáró tanács megállapítása szerint a kiadvány szöveges részének dr. D. L. által írt része hozzávetőlegesen a mű egynegyedét teszi ki.

3. Konkrét megállapítások

3.1. A kiadvány 990,- Ft-os fogyasztói árából kiindulva – az Áfa és a kiskereskedelmi árrés – jelen esetben a terjesztőt megillető jutalék levonását követően a 740,- Ft-os ár 10 %-át kitevő, azaz kötetenkénti 74,- Ft szerzői jogdíjjal és a kinyomtatott 400 példánnyal számítva $400 \times 74,-$ Ft, összesen 29.600,- Ft illetné meg a szöveges rész szerzőit. Ebben az esetben a 29.600,- Ft oszlik meg a szöveges rész szerzői között.

3.2. A kárszámítás másik módja lehet, hogy a 990,- Ft-os eladási árból levonva az 5 %-os ÁFA-t, a kiskereskedelmi árrést, továbbá az előállítás költségeit, a kötetenkénti 550,- Ft-os bevételből indulunk ki. Ennek 15 %-át véve, a szöveges rész szerzőinek járó jogdíjként 77,50 Ft kötetenkénti összeget megszorozzuk a kinyomtatott 400 példánnyal. Ebben az esetben 31.000,-Ft oszlik meg a szöveges rész szerzői között.

A gyakorlatban egyébként létezik fix összegű díjazás, a kinyomtatott vagy az eladott példányok eladási árának 5-10 %-ában megállapított díjazás is, vagy ezeknek a kombinációja.

3.3. A fényképeket érintően a szerzői jogi törvény a fotóművészeti alkotásokat részesíti védelemben [Szjt. 1. § (2) bekezdés].

A jogdíj kiszámításához a Hungart Vizuális Művészek Közös Jogkezelő Társasága Egyesület Díjközleménye adhat kiindulási alapot. A 2004-ben hatályos Díjközleménye (megjelent: Magyar Közlöny 2004/5. sz.) szerint, 500 példányig történő sokszorosítás esetében az $\frac{1}{4}$ -ed oldaltól egész oldal terjedelmű képért fizetendő jogdíj összege 1.100,- Ft-tól 3.800,- Ft-ig terjed képenként.

A szóban forgó fényképek díjazására az előbbieken kifejtettek figyelembe vételével, az eljáró tanács fotónként 1.100 – 3.800 Ft szerzői jogdíjat lát indokoltnak.

Az eljáró tanács rámutat arra, hogy a kiadvány illusztrációi között olyan archív fotók is szerepelnek, amelyek feltehetőleg nem állnak a szerzői jogi védelem alatt, mert a védelmi idő lejárt (Sztj. 31. §).

Budapest, 2006. július 11.

dr. Lindner Gyula
a tanács elnöke

dr. Koltay Krisztina
a tanács előadó tagja

dr. Kiss Zoltán
a tanács szavazó tagja